

נשא: ברכת כהנים במנינם בחוץ

תלמוד בבלי מסכת מגילה דף כג עמוד ב

משנה. אין פורסין על שמע, ואין עוברין לפני התיבה, ואין נושאים את כפיהם, ואין קורין בתורה, ואין מפטירין בנביא, ואין עושין מעמד ומושב, ואין אומרים ברכת אבלים ותנחומי אבלים, וברכת חתנים, ואין מזמנין בשם פחות מעשרה, ובקרקעות - תשעה וכהן, ואדם כיוצא בהן.

הלכות נשיאת כפים סימן קכח

ב באר הגולה

א מגילה כ"ג
ב סוטה ל"ח
ג רמב"ם סוף ה"ח

קכח דיני נשיאת כפים ואיזה דברים הפוסלים בכהן. ובו מ"ה סעיפים:

א (א) * אין נשיאת כפים * בפחות (א) מ' והכהנים (ב) מהמנין (ג) * (ואין לור לישא כפיו (ד) אפי' עם כהנים אחרים) (נפ' ב' דכחזות*) * זור עובר בעשה ותוספ' פ' כל כתבי לא ידע ר"י מה (ז) [ח] איסור יש (ה) זור העולה (ו) ואפשר עם כהנים אחרים שרי וז"ע): ב ככל כהן (ז) שאין בו אחד מהדברים המעכבים אם אינו עולה לדוכן אע"פ שביטל מצות עשה אחת הרי ז'זה (ח) כעובר בג' עשה * אם היה

באר היטב

(א) מיו"ד. אימת צירושלמי צפרק הקורא את המגילה עומד. אין נושאין את כפיהם פחות מיו"ד החמילו ביו"ד ואלו להם מקנחם גומרים ע"כ. ותמהני למה השמיטו הפוסקים דין זה שכנה"ג. כל שיש צבכה"ג עשרה שאין מתפללין בחזרה אלא הציבור והשי"ך יחד בקול רם והכהנים השלימו תפלתם קודם שיגיע הציבור לרצה יכולים לעלות לדוכן לישא כפיהם ואף אם יקרא להם השי"ך אין כאן הפסקה לדורך תפלה הוא ולרווחא דמילתא יקרא אחר שגמר תפלתו קודם רצה. שכנה"ג. עוד שם גמגם לומר שאין נ"כ כ"א במקום שיש ס"ח ע"ש. והפס"ח כתב דל"כ לא צעיק שיהיה שם ס"ח אלא ככ"מ שמתפללין עשרה יש נ"כ ושהרי נהוג ע"ש סעיף יו"ד וכ"כ ע"ת. מי שצא ואמר שהוא כהן נאמן לישא את כפיו רמ"א בא"ע סי' ג' ק"א ועיין מה שכתבתי שם: (ב) איסור. עמ"ל וט"ו וע"מ וז"ש"י ומרי"ט ח"א סי' קמ"ט ובי"ט יעקב סי' קכ"ג חוט השני סי' י"ז גינת ורדים ח"א"ח כלל א' סי' י"ג וי"ד. ובתשובת זרע אברהם

שערי תשובה

* [ח] איסור. ענה"ט ועיין בספר הפלאה בכחזות שם שכתב בשם ספר חרדים שיש מצוה עשה על הישראל שימנעך וכיון שהוא זר ועולה לדוכן אינו מתנבך כדאמר לקמן עם שאחרי כהנים ועיין מ"ש ע"י צו"ת שם אפרים חלק א"ח ונחלק אה"ע ועיין בשו"מ נ"ב ח"א סימן וא"ו צפירוש דברי

שערי תשובה
* [ח] איסור. ענה"ט ועיין בספר הפלאה בכחזות שם שכתב בשם ספר חרדים שיש מצוה עשה על הישראל שימנעך וכיון שהוא זר ועולה לדוכן אינו מתנבך כדאמר לקמן עם שאחרי כהנים ועיין מ"ש ע"י צו"ת שם אפרים חלק א"ח ונחלק אה"ע ועיין בשו"מ נ"ב ח"א סימן וא"ו צפירוש דברי

משנה ברורה

א (א) אין וכו'. ודינו בכל דבר כמו שכתבתי לעיל בסימן נ"ה לענין קדיש ועיין שם במ"צ סקל"ג מה שכתבנו בשם הפמ"ג דמסתפק לענין ישן אם מטטרף. י"א דאין נ"כ אלא במקום שיש ס"ח (א) אבל רוב האחרונים וכמעט כולם חולקים ע"ו. י"א דמי שצא ואמר כהן אני נאמן לישא כפיו וכן המנהג [רמ"א בא"ע סימן ג' ס"א צנה"ה]: (ב) מהמנין. לפי שהכהנים ג"כ בכלל צרכי מדכתבי ואני אברכם כלומר לכהנים ואפילו אם רוצים כהנים ג"כ שפיר דמי כיון דיש עכ"פ ישראל אחד שיענה אמן אחר הצרכה כהנים. וצ"הכ"ג שכולה כהנים עיין לקמן בסכ"ה: (ג) ואין לזר. דכתבי כה תצרכו וגו' אחס ולא זרים ולאו הבא מכלל עשה עשה ועיין צ"ח שכתב דדוקא עם נשיאת כפים ואפילו אם לא צירך מתחלה אקב"ו וכו' אבל אם יצרך צרכה כהנים בלא נשיאת כפים אינו עובר בעשה ומפמ"ג משמע דאיסור יש בכלל גווי. כתב בספר מגן גבורים דהא דאמרה תורה אחס ולא זרים אינו רק נמחכין לכוונת האלף אזי לא מכרין כלל לכוונת המצוה רק שלא לעבור על דברי תצרכו שמשני שהוא כהן ואמרו לו עלה לדוכן פשיטא דאין כאן איסור עשה כלל ע"ש וי"ל דכ"ז דוקא למאי דק"ל לעיל בסימן ס' ס"ד דמצוה צרכה כונה דאל"ה אינו מותר רק דוקא אם מכרין צפירוש שלא לשם מצוה או שאינו מכרין כלל לצרכה ועיין צנה"ל: (ד) אפילו וכו'. ר"ל (ז) אפילו אם נימא דעשה אינו עובר הזר כשמנבך עם כהנים דהמיעוט אחס ולא זרים הוא רק כשמנבך לצדו אפי"ה עכ"פ אסור משום הצרכה שמנבך צמחלה אשר קדשנו וכו' דהוי לצטלה דרק לכהנים צוהה התורה לצרכה את ישראל: (ה) בודר העולה. אם לא משום צרכה לצטלה שלכהנים צוהה התורה לצרכה את ישראל [תוס' סו]: (ו) ואפשר עם וכו'. ר"ל צוה קאמר ה"י דאינו עובר בעשה רק משום איסור צרכה לצטלה ולדינא הסכימו האחרונים דאין לתקן צוה ויכלל גווי עובר בעשה: ז (ז) שאין בו אחד וכו'. כי לקמן בסימן זה מצאנו הרבה דברים המעכבים לכהן לעלות לדוכן יש מהן שהן מדאורייתא לכמה פוסקים: מהן שהן לכו"ע מדרבנן ועיין לקמיה בס"ק י"ב: (ח) כעובר בג'. והוא כה תצרכו אמור להם ושמו את שמי וגו' ומ"מ עיקר עשה אינו אלא אחת והוא כה תצרכו שנאמרה בלשון צו לצרכה. כתבו הפוסקים דנשיאת כפים אין דוחה לאיסור טומאה והטעם כי יש צו עשה ולא תעשה [לנפש לא יטמא קדושים יהיו] ולכן (ג) אפילו מת פתאום אחר שכבר אמר השי"ך כהנים

ביאור הלכה

כתב בספר חרדים מ"ע לצרך כהן את ישראל שנאמר כה תצרכו את בני ישראל וישראל העומדים פנים כנגד פני הכהנים בשתיקה ומכוונים לבס לקבל צרכתם דכבר ה' הם נמי בכלל המצוה עכ"ל והצ"ח והאחרונים: * אין נשיאת כפים וכו'. הטעם משום דהוא דבר שנקדשה והר"ן כתב דלא מיקרי דבר שנקדשה כ"א קדיש וקדושה וצרכו. ומה דלר"ך עשרה נ"כ הוא משום דלפי"ן גו"ש דכתיב כה תצרכו את בני ישראל ולהלן כתיב וקדשתי בתוך בני ישראל. ואפילו לד"ד רק אסמכתא הוי ומדרבנן פמ"ג ועיין בח"א צריש כלל ל"ב: * בפחות מעשרה. היינו אפילו אם צעת שהחמיל השי"ך לחזור התפלה הוי עשרה צבכה"ג ואח"כ יצאו דק"ל לעיל בסימן נ"ה ס"ב דגומרין כל התפלה אפי"ה אסור לישא כפים שהוא ענין צפני עצמו אלא שקצוהו חכמים בתפלה. ואם החמילו הנשיאת כפים בעשרה יצאו מקנחן גומרין. ר"ן ממגילה והוצא בסימן נ"ה צב"י וכ"כ בצבכה"ג הוצא צבכה"ט וכבש עוד בשמו כל שיש וכו' הצבור והשי"ך יחד בקול רם וכו' ביאורו הוא ע"פ מה שכתבנו לעיל בסימן קכ"ד צבאור הלכה ד"ה דנחש בשם הפמ"ג ע"ש ולכן לא העתקתיו במ"צ דלפי מהנהגו לא שיך האי דינא: * ואין לזר וכו'. עיין בפמ"ג שהסכים לפר"ח דחלל שעולה לדוכן עובר בעשה כמו זר ואפילו אם עלה ירד. ומי שהוא טומטום או אמרוגיטום לא יעלה לדוכן וי"ל דינא צבכה"ג קודם רצה:

* דור עובר בעשה. עיין במשנה ברורה שכתבנו וי"ל דכ"ז דוקא למאי דק"ל דמצוה צרכה כונה וכו' ולכאורה לפ"ו יש לתמוה על מנהג העולם שנהגין לצרך אחד למצרכו בין שהוא כהן או זר צעת שמלוה אותו בלשון יצרך וגו' ואף דצרכה כוה הוא שלא בשעת התפלה וידוע הוא מה שאמרה בירושלמי פ"ד דתענית לא מצונו נשיאת כפים בלא תפלה הלא זהו טדאי רק תקנחא דרבנן דקצוהו בתפלה ומדאורייתא אינו תלוי צוה כלל מדע דהלא תפלה גופא לצרכה הפוסקים הוא דרבנן וא"כ כיון דמדאורייתא יוצא צצרכה בעלמא כשמנבך אותם אפילו שלא בשעת תפלה וע"ז אמרה התורה אחס ולא זרים האין מותר לזר לצרך אחד למצרכו בלשון זה וא"כ יש ראייה ממנהג העולם להא דק"ל מצוה צרכה כונה. ואולי יש לומר דטעם ממנהג משום דס"ל כהב"ח דדוקא צפריסת ידים עובר הזר בעשה א"י דכיון דתקנו רבנן שלא לישא כפים בלא תפלה סוב מי שאומר פסוקים אלו של צ"כ בלא תפלה בין כהן בין ישראל הוי כמכרין צפירוש שלא לקיים מה המצוה דצרכה כהנים ולכן שרי: * אם היה בב"ה. לאפוקי אם היה אז חוץ לצ"ה כתב הר"ן דאינו עובר אפילו אם קראו לו לעלות:

שער הציון

(א) ע"ת וא"ו ופר"ח ומגן גבורים: (ב) כן אימת צ"מ וכן משמע צבאור הגר"א שפרש להרמ"א כדברינו: (ג) פמ"ג:

שו"ת כתב סופר אורח חיים סימן יב

היוצא לנו דעצה זו נכונה היא, ואם א"א לו לכיין ולשמוע מאחר משום דתרי והרבה קלי דכהנים מרובים לא משתמע ליה היטב, הגם דחביבא ליה מצוה זו דמזמן ועיין מגילה ר"פ היה קורא, מ"מ מחמת קול רעש גדול לא ישמע בטוב או לא ימצא מי שציית לו בכך או שלא לגלות כ"ז בפני המונים, וכדי לצאת ידי הח"ס, יש אתנו עוד עצה ע"י הקדמות שהקדמנו דאין בהרהור משום ל"ת, שיהרהר הברכה בלבנו, ותלי' אם פסקי' הרהור כד"ד או יאמר הברכה בפה בלא שם ומלכות, ושם ומלכות יכוין ויהרהר בלבנו, וכל דאפשר למיעבד יעשה עכ"פ וגם לא יהי' כמתמיה, ולא ירגישו בו בני אדם ויסיר מעצמו עקשות פה, ויעשה על צד הטוב והיפה.

תלמוד בבלי מסכת סוטה דף לט עמוד א

שאלו תלמידיו את ר' אלעזר בן שמוע: במה הארכת ימים? אמר להן: מימי לא עשיתי בית הכנסת קפנדריא, ולא פסעתי על ראשי עם קודש, ולא נשאתי כפי בלא ברכה. מאי מברך? אמר רבי זירא אמר רב חסדא: אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו לברך את עמו ישראל באהבה. כי עקר כרעיה מאי אמר? יהי רצון מלפניך ה' אלהינו, שתהא ברכה זו שצויתנו לברך את עמך ישראל לא יהא בה מכשול ועון. וכי מהדר אפיה מציבורא מאי אמר? אדבריה רב חסדא לרב עוקבא ודרש: רבונו של עולם, עשינו מה שגזרת עלינו, עשה עמנו ...

קרבן אורה מסכת סוטה דף לט עמוד א

גמרא ולא נשאתי כפי בלא ברכה. יש לדקדק דמשמע דמדת חסידות היא זו. ומ"ש מכל המצות דצריך לברך עליהם מן הדין. ומאי אריא מצוה זו דקאמר שלא עשה בלא ברכה. ומשמע קצת מזה דמצוה זו לא דמיא לכלל המצות לענין ברכה לפניה. משום דמצוה זו עצמה ברכה היא.

תלמוד בבלי מסכת סוטה דף לח עמוד א

תניא אידך: כה תברכו - פנים כנגד פנים, אתה אומר: פנים כנגד פנים, או אינו אלא פנים כנגד עורף? ת"ל: אמור להם, כאדם האומר לחבירו

שולחן ערוך אורח חיים הלכות נשיאת כפים ונפילת אפים סימן קכח ס"י

עומדים בדוכן פניהם ו{ כלפי יד' } ההיכל ואחוריהם כלפי העם, (לב) יב' ואצבעותיהם כפופים לתוך כפיהם, יג' <עד שש"צ מסיים מודים י' > ואז (לג) <ד > יג' { ד } יט' [אם הם יג שנים כא] יד' יד' < קורא להם (לד) (הש"צ): טו' } כהנים. הגה: (לה) <ה > טו' [ולא יאמר אלהינו ואלהי וכו'; יד כב] טו' < וי"א שאומרים אותו כ' טז' } בלחש { ד* } עד מלת כהנים, ואז יאמרו בקול רם (טור בשם ר"י ור"מ מרוטנבורג) (לו) וחוזר ואומר: עם קדושך כאמור, בלחש, (וכן נוהגין במדינות אלו). (לז) טז' < ומחזירים פניהם טו כא] כלפי העם; (לח) כג) ואם הוא א', טז כב] אינו יז' } קורא לו, אלא הוא מעצמו (לט) מחזיר פניו.

תלמוד בבלי מסכת סוטה דף לח עמוד ב

אמר אדא א"ר שמלאי: בית הכנסת שכולה כהנים, כולן עולין לדוכן. למי מברכין? אמר ר' זירא: לאחיהם שבשדות. איני? והתני אבא בריה דרב מנימין בר חייא: עם שאחורי כהנים אינן בכלל ברכה! לא קשיא: הא דאניסי, הא דלא אניסי. והתני רב שימי מבירתא דשיחור: בית הכנסת שכולה כהנים, מקצתן עולין ומקצתן עונין אמן! לא קשיא: הא דאישתייר בי עשרה, הא דלא אישתייר בי עשרה

שולחן ערוך אורח חיים הלכות נשיאת כפים ונפילת אפים סימן קכח סכ"ד

עם שאחורי הכהנים (צד) אינם בכלל ברכה, * (צה) נד) אבל מלפניהם לו <כ> נ] לג' <מב' } ובצדיהם * (נה) אפילו
מחיצה של ברזל אינה מפסקת; ולאחריהם נמי, * (צו) <כא> אם הם נו) אנוסים, כגון עם שבשדות, שהם טרודים
במלאכתן ואינם יכולים לבא, הם בכלל הברכה.

שבט הקהתי ח"ג סי' סה

סימן ס"ז

א) (בסי' קכ"ח) הביא המג"א (בס"ק ח"י) דברי הזוהר, דכל כהן דלא רחיס לעמא או עמא לא רחמין ליה, לא ישא כפיו. ועיי"ש בש"ע הרב (קכ"ח י"ט) שכו' דכהן השונא את הציבור או הציבור שונאים אותו, סכנה הוא לכהן, אם ישא כפיו ולכן יאל מציבכני"ס.

לכאורה משמע מהלשון דרק אם הכהן שונא את כל הציבור או כל הציבור שונאים אותו אז לא ישא כפיו, אבל אם יש לו רק שונא אחד משמע דיכול לישא כפיו כדי לצרף למי שאינו שונא.

ב) ועוד נראה דאפילו אם שונא הציבור או איפכא, באופן שמותר לשונא כגון שעברו על עבירה ג"כ לא ישא כפיו. עפ"י מה דכתבו החוס' בפסחים (ק"ג, ג) ד"ה שראה. שכתבו הו' דאמרינן אוהב לפרוק ושונא לטעון מצוה בשונא כדי לכופ' את יצרו, ואע"ג דמה כפיית יצר שייך כיון דמצוה לשנאתו. ומי' החוס' כיון שהוא שונאו גם חזירו שונא אותו דכתיב כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם ובאין מתוך כך לידי שנאה גמורה ושייך כפיית יצר עכ"ל. אלמא דאפילו בשונא שמצוה לשנאתו באין לידי שנאה גמורה וע"כ אין לו לישא כפיו אפילו באופן דמותר לשנאתו או איפכא.

ג) ונראה דאם הכהן שונא הציבור או איפכא, אבל בשעת נשיאת כפים מכניס אהבה בלבו לאוהבם זה לא הוי בכלל שונא הציבור ודומיא שכ' הטור (בסי' ר"מ) בשם הראב"ד דבני לאה לא הוי בני שונאה כיון שלא הו' שנואה בשעת שעיצרו עיי"ש, אלמא אם בשעה שצריך להיות אהבה אין שם שנאה אע"פ ששונאו בזמן אחר שפיר דמי, ה"נ לא שגא.

[ומלאמי ג"כ בעה"ש (בסעיף כ"א) שהביא הזוה"ק הנ"ל וסיים ולפי"ז יקבל הכהן בעת מעשה לאהוב את הציבור וכן הציבור לאהוב את הכהנים].

סימן ס"ז

א) בח"א (סי' ע"ז) הביא סמוכין על מה שנהגו

התקיעות וע"כ מדינא אין לחוש שיחוך. וכעת נדפס ס' חשוב שו"ת מגן שאל (מהגאון ר' שאל קל"ז) ועיי"ש (בסי' ל"א) דג"כ מסיק דאין צריך לנגב השופר מהמים והיין שהדיחו בו השופר, עיי"ש.

העולה להלכה: א) מדינא אין צריך לנגב הידים לפני נשיאת כפים אבל יהדר לנגב משום כבוד הנצרכה. ב) שופר שהדיחו במים ועדיין לא חשש חליה.

סימן ס"ה

שאלה: הבהנים כשהן אצל קבר של רשבי' זיע"א במירון ועומדים שם על המרפסת מבחזין ואינם נכנסים לפנים משום קדושת כהנים. האם הם יכולים לישא כפיהם כשעומדים בחוץ והעם עומדים בפנים ושומעין ברכתם.

תשובה: קיי"ל (בסי' קכ"ח, כ"ד) עם שאחורי כהנים אינם בכלל צרכה אבל מלפניהם ובצדיהם אפילו מחיצה של ברזל אינה מפסקת. ועיי"ש בב"ח ובמג"א דמשמע מדבריהם דזה דוקא כשהן אנוסים ואינם יכולים להתצרך פנים כנגד פנים דבלא"ה בעינן שיהא פנים כנגד פנים צלי הפסק, עיי"ש.

וע"כ צידודן דידן דהכהנים אינם יכולין ליכנס לפנים והעם ג"כ אין יכולין לנאת לחוץ דהא הם באמצע תפילתן שמתפללין מצפנים, שפיר יכולין הכהנים לצרכם כשעומדים מבחוץ ואפילו מחיצה של ברזל אינה מפסקת, ובתנאי שיש שם עשרה אנשים בחוץ, דאין ג"כ בפחות מעשרה. צרם כיון דיש שם דלת ליכנס להציון וג"כ יש שם חלונות יעמדו הכהנים נגד הדלת והחלונות הפתוחים והעם ג"כ יעמדו שם כמה דאפשר ואז שפיר הוי פנים כנגד פנים וכשרואין אלו את אלו אז אין צריך מדינא שיהא עשרה ע"י (סי' נ"ה, יד) ובמ"צ שם, ואם א"א לעמוד נגד הדלת והחלון שפיר יכולין לצרף אע"פ דיש מחיצה המפסקת כיון שהן אנוסים ובתנאי דיש בחוץ עשרה אנשים דאין נשיאת כפים בפחות מעשרה וכהנים מן המנין, כדאי' (ברס"י קכ"ח).

הכהנים (גד) אינם בכלל ברכה, (גה) אכל מלפניהם¹⁰⁰ ובצדיהם¹⁰¹ אפלו מחצה של ברזל אינה מפסקת. ולאחריהם נמי (גו)¹⁰² אם הם אנוסים, כגון עם שבשדות שהם טרודים במלאכתן ואינם יכולים לבוא הם בכלל הברכה: כה. יבית הננסת שפלה פהנים, אם אין שם אלא עשרה (זי) כלם עולים לדוכן. למי מברכין, (צה) לאחיהם¹⁰³ שבשדות, ומי עונה אחריהם אמן, (צט) הנשים והטף. ואם יש שם (ק)¹⁰⁴ יותר מעשרה, היתרים מעשרה יעלו ויברכו (קא) והעשרה עונים אחריהם¹⁰⁵ אמן: כו. שבשעה

באר היטב

כתב הרמב"ם, דכיון שהארון הקדש מחבר לכתל הרי כאלו היו הכהנים עומדים ממש סמוך לכתל כיון שעומדים סמוך לארון הקדש ואם כן הרי הכל לצדי הכהנים, עין שם. העומדים אצל הכתל דרומי או צפוני לא יהפכו פניהם לכתל אלא לצד הכהנים, דכעין פנים כנגד פנים, ט"ו: מג. שבשדות. והא דלא אמרין דמברכים לנשים וטף כמו שכתוב אחר כך לענין אמן, דכתיב כה תברכו את בני ישראל ולא בנות ישראל, ב"ח, עין מגן אברהם: מד. אמן. כיון דהעונים פהנים לא חשיבי בבציר מעשרה, מה שאין כן בסעף א דהעונים ישראלים, אפלו בבציר מעשרה סגי.

כלל, ואפשר דעבדי זכר למקדש דהתם אפלו ראייה בעלמא הוי אסורה משום כבוד השכינה, מגן אברהם: מנ. ובצדיהם. הינו צדדים שלפניו, אבל צדדים שלאחריהם כגון אותם העומדים בכתל מזרחי והארון הקדש בולט קצת לבית הננסת והכהנים עומדים לפניו, אינו בכלל ברכה. וב"ח כתב בזה הטר, דעכשו כיון שקל אחד קונה מקום בבית הננסת חשוכים אנוסים דאינו ראוי לילך ממקומו ולדחות חברו ממקומו, עין שם. ואין זה מספיק דיכולים לילך למקום הכהנים שהוא פניו או להתרחק מעט מכתל מזרחי, שיהיה בצדי הכהנים, או לעמד באמצע בית הננסת, מגן אברהם. וט"ז

באר הגולה

כד¹⁰⁶ אכל מלפניהם ובצדיהם וכו'. עין במשנה ברורה, ודע, דאף על פי שכתבנו דצדדיו ממש הם בכלל ברכה כמו צדדיו שלפניו, מכל מקום יש חילוק ביניהם, והוא, דבצדדיו שלפניו צריך שיהיה פניו לצד מזרח דוקא, ובצדדיו ממש מסתברא דאינו מועיל לצד מזרח, דפנים נגד פנים ילפינן בגמרא מאמור להם, כאדם שאומר לחברו, וזה לא שכיח כלל ששני אנשים יושבו בשוה ממש ומדברים וזה יהיה פניו פונה לצד מזרח וזה יהיה פניו פונה לצד מערב וכל זה למדתי מתורתו של רבנו בעל הש"ס, ואף שיש לדחות קצת. מכל מקום האמת כן הוא, אלא יצדד פניו לצד דרום כדי שיהיו פניו נוטים נגד פני הכהנים, ואפשר דאפלו עומד בשוה עם פני הכהנים, דהינו פניו לצד מערב, גם כן בכלל ברכה הוא, דזה הוא גם כן בכלל מאמרו כדרך שאומר אדם לחברו, דמצוי כמה פעמים שבני אדם יושבים בשוה ומדברים:

¹⁰⁷ אפלו ובצדדיו של ברזל וכו'. עין באלוה רבה שכתב, דלפי מה דאיתא לעיל במשנה שכל נה סעיף כ לענין עניית קדיש וקדשה ואמן דכעין שלא יתא טנוף מפסיק, הוא הדין בזה. והנה עתה שיצא לאור ספר השכחול מצאתי שכתב בהדיא, אחר שהביא דעת רב אחאי גאון דטנוף מפסיק, כתב וזה לשונו, וחזי לן, דוקא לענות אמן הוי הפסק, אבל לענין ברכת כהנים לעם שבשדות שאינם צריכין לענות, לא הוי הפסק, עד כאן לשונו. ואולי כונת האלוה רבה היא שצריך לענות אמן, כגון שעומד בחצר בית הננסת או מבחוץ אך שיהיה בסמוך לבית הננסת, ועין:

¹⁰⁸ אם הם אנוסים וכו'. עין במשנה ברורה, והוא מפורש רש"י, ודע, דלפי זה נראה, דהא דאמרין בש"ס עם שאחורי הכהנים לאו דוקא, אלא דהוא הדין אם הוא בעיר ויושב בביתו ואינו הולך לבית המדרש, גם כן אינו בכלל ברכה, ואפלו ביתו היה עומד נגד פני הכהנים, מדאין הברכה חשובה לפניו לבא ולשמע, וכן משמע בשלי ראש השנה, דמדמה הגמרא ברכת כהנים לדין התפלה, עין שם, ובתפלה בודאי לא מהני באפן זה, עין שם בר"י, וכן משמע קצת בסוטה לח ע"ב בחוספות דבור המתחיל הא דאניסי, שלא חלקו בזה. ומה דאיתא בטור שלחן ערוך דלפניהם ובצדיהם הם בכלל ברכה אפלו לא אניסי, הינו כשהוא עומד בסמוך לבית הננסת מבחוץ, ששומע הברכה וחסין להתברך, אף שלא היה אנוס בדרך, שיהיה יכול לבוא מבפנים אף על פי כן הוא בכלל ברכה, כיון שהוא עומד על כל פנים נגד פני הכהנים או בצדיהם, ולא נקט הגמרא אחורי הכהנים אלא לרבותא, דאפלו הוא בבית הננסת ועונה אמן אינו בכלל הברכה, כיון שהוא אינו רוצה לבא נגד פניהם כדת וכדפרש רש"י. ולעניות דעתי דגם רש"י רמו לזה בדבור המתחיל לא אניסי, ופרש, העומדים בבית הננסת וכו', וכן משמע קצת בטור במה שכתב, למי מברכין, לאחיהם שבצפון ושבדרום, והלא זה הענין קאי על אחיהם שבשדות דאניסי, וידוע דצפון ודרום הם בכלל צדיהם שהוא כמו לפניהם, ואפלו הכי אי לא אניסי לא היה בכלל ברכה מדאנינו מטה אנו לבא לשמע הברכה, ועין בפרישה, ולעניות דעתי בכונה כתב הטר כן, ואף שמשמעותית דברי הפוסקים משמע לכאורה שלא כדברינו, אכן עקר הדברים מוכיחים כמו שכתבנו, ובפרט הסוגיא דסוף ראש השנה הגי'ל, ויש לישב אף דברי הפוסקים על הדרך שכתבנו, ואחר כך מצאתי במאירי בסוטה שמשמע כמו שכתבנו:

משנה ברורה

(גד) אינם בכלל ברכה. דכעין דוקא פנים כנגד פנים, כמו שכתבנו לעיל בסעיף קטן לו: (גה) אכל מלפניהם ובצדיהם וכו'. פרוש, לא מבציר אלו שהם מלפני הכהנים משוכים לצדדים, פשיטא דבכלל ברכה הם, אלא אפלו כנגד צדדי הכהנים ממש, אפלו הכי בכלל ברכה הם, וצדדים שלאחריו כבר כתבנו דאינו בכלל ברכה. ולפי זה, אותן העומדים בכתל מזרחי, והארון הקדש בולט קצת לבית הננסת והכהנים עומדים לפניו, אינו בכלל ברכה. והב"ח הליו בעדס, דעכשו שקל אחד קונה מקום בבית הננסת, חשוכים פאנוסים, דאינו יכול לילך לדחות את חברו ממקומו, אכל אין זה מספיק, דבכל יוכל למצא מקום פניו לעמד בצדי הכהנים או באמצע בית הננסת על הבימה, או ברוח מערבית של בית הננסת [כן כתבו "הארונים]: (גו) אם הם אנוסים וכו'. אכל בלא אנוסים, אפלו עומדים בבית הננסת אלא שהם אחורי הכהנים, אינם בכלל ברכה, דמראים בעצמם שאין הברכה חביבה להם, מדלא הלכו לקבל הברכה פנים אל פנים: כה (זו) כלם. הינו לבר משליח צבור ט"ו שאף שהוא כהן הרי קומא לן לעיל בסעיף כ דשליח צבור כהן ויש שם פהנים אחרים, לא ישא את פניו אף שהוא מבטח לחזור לתפלתו, אלא יהיה הוא המקרא, וכמו שכתבנו לעיל בסעיף קטן פז, דאם אין ישראל להקרות יכול כהן להקרות: (צה) לאחיהם שבשדות. ולא קאמר לנשים וטף, דלא חשיבי לברכם לחודיהו, אבל גם הם בכלל הברכה: (צט) הנשים והטף. רוצה לומר, אם ישנם שם, ע"ו ואם אינם שם, גם כן נושאין פניהם, דעניית אמן אין מעכב את הברכה: (ק) יותר מעשרה וכו'. השעם, דכיון שיש עשרה גדולים שיוכלו לענות אמן על הברכה, מוטב שיחקימו שניהם, ויהיו מקצתן עולין והעשרה יענו אמן: (קא) והעשרה עונין.

מה שאין כן בענינו שאינו רוצה לילך לשמע, הוא בכלל עם שאחורי הכהנים, ולא נקט הגמרא אחורי הכהנים אלא לרבותא, דאפלו הוא בבית הננסת ועונה אמן אינו בכלל הברכה, כיון שהוא אינו רוצה לבא נגד פניהם כדת וכדפרש רש"י. ולעניות דעתי דגם רש"י רמו לזה בדבור המתחיל לא אניסי, ופרש, העומדים בבית הננסת וכו', וכן משמע קצת בטור במה שכתב, למי מברכין, לאחיהם שבצפון ושבדרום, והלא זה הענין קאי על אחיהם שבשדות דאניסי, וידוע דצפון ודרום הם בכלל צדיהם שהוא כמו לפניהם, ואפלו הכי אי לא אניסי לא היה בכלל ברכה מדאנינו מטה אנו לבא לשמע הברכה, ועין בפרישה, ולעניות דעתי בכונה כתב הטר כן, ואף שמשמעותית דברי הפוסקים משמע לכאורה שלא כדברינו, אכן עקר הדברים מוכיחים כמו שכתבנו, ובפרט הסוגיא דסוף ראש השנה הגי'ל, ויש לישב אף דברי הפוסקים על הדרך שכתבנו, ואחר כך מצאתי במאירי בסוטה שמשמע כמו שכתבנו:

כה¹⁰⁹ יותר מעשרה. מלשון זה משמע אפלו יש רק אחד עשר (הינו עם השליח צבור), האחד מברך והעשרה יענו אמן (הינו שליח צבור מעטרף גם כן עם התשעה העונין אמן, אם הוא בטוח שיחזור לתפלתו דרשאי לענות אמן, כמו שכתבנו במשנה ברורה סעיף קטן עא). ולכאורה הלא באפן זה מוטב היה שיעלו כלם, ויענו אמן

שער הגיון

עד. הסכמת הפוסקים: עה. בפרישה רוצה לומר דבר, דאיתן העומדים בפרום או בצפון, אפלו הם עומדים בראש כהל היום או צפון, שעל ידי זה מילוא הם עומדים בצדדיו של אחורי הכהנים, אפלו הכי כצדדיו דמי, ולדידה לא מקרי צדדיו שלאחריו רם אם עומדים בכתל מזרחי, אבל לא משמע כדבריו בשאר פוסקים: עו. המנו

אברהם ורדך החיים ושלחן שלמה ותיי אדם ומגן גבורים ושאר אחרונים, דלא כט"ו: כה. עו. נהר שלום ופרי מגדים וכן מוכח מהג"ח: עה. אחרונים: עט. עלת המור ופרי מגדים ורדך החיים, ומשמע מוכרי כלם שאין דעתם בתהנת הנאון ו' עמיבא איג'ר:

ת ראש השנה כת. א שם. ב הנהות מימנו. ורב דוד אבורהם. ג מגלה כד.

שמברכין (כב) אין לומר שום פסוק, אלא ישתקו ויבנו לברכה. הגה ומפל מקום עכשיו שהכהנים מאריכין הרבה כנגונים נהגו גם כן לומר פסוקים, וכמו שנתבאר לעיל סימן נו לענין ברכו, אף יותר טוב (קג) שלא ללמאם (דעת עצמם): **כז.** (קד) כהן אינו רשאי להוסיף מדעתו יותר על השלישה פסוקים של ברכת כהנים, (קה) *⁽¹⁾ ואם הוסיף עובר על כל תוסית: **כח.** *כהן שנשא כפיו, ואחר כך הלך לבית הכנסת אחר ומצא צבור שלא הגיעו לברכת כהנים (קו) יכול לשא את כפיו פעם אחת: **כט.** כהן שלא התפלל עדין ומצא צבור מתפללין, (קי) נושא כפיו ואין התפלה מעבבתו: **ל.** *⁽²⁾ מי שיש לו

באר היטב

ויראי לבטלים. נשאלתי אם מתר לקרות הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום כשעדי שהכהנים מברכים לעם, והשכחתי דאינו מתר אפלו למאן דאמר דמתר לקרות הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום כשעדי שהשליח צבור קורא הפרשה בספר תורה, אפלו הכי אסור בברכת כהנים, שגרי כנסת הגדולה ופרי הדש: **מו.** אחרת, דליקא כל תוסית בעשית המצוה שתי פעמים, אבל אין בו חיוב אפלו אם הוא בבית הכנסת כשקורין כהנים כיון שכבר נשא כפיו פעם אחת, תוספות. ועין בתשובת גת ודרים כלל א סימן יג ובתשובת ירע אברהם חלק אורח חיים סימן (יב) [יא]: **ממ.** מעבבתו. ואם יראה שאם יעלה לדוכן יעבר זמן תפלה, ילך חוצ לבית הכנסת ויתפלה, אכל

ועין ש"ז: **מה.** פסוק. וכתבו התוספות פרק אלו נאמרין דאף על גב דמאן דתנן חלמא אומר רבנו של עולם וכו', משום סנה התירו שמא צריך ריפאה לחלמה. ובתרימית הדשן כתב דמה שאמר רבנו של עולם וכו' הינו דוקא כשעדי שמאריכין בק"ף של ושמרן יברחנן וכלמ"ד של שלום: **מו.** לאמרם. וכן כתב מ"ע סימן צה, וכן כתב הב"ח וז"ל תמיד ופרי חדש וישירי כנסת הגדולה, וכן כתב המגן אברהם דהאומרן יאמרן בשעה שהחזן מקרא התבה, וכן כתב הש"י. אך ראיתי שצוריהו, שהמזן עם צווחין הפסוקים בקול גדול ואחר כך חוזרין וצווחין מברכך עד התבה שעומד בו, ולא יכול לשמע קול של כהנים בשביל קולם, ולא יאמר שפיר עבדי

באר הלכה

הנשים והטה, דיקמו הכהנים מצות עשה דאורוקא של נשיאת כפים, מה שאין כן אם יעלה רק אחד, לדעת איזה פוסקים הוא רק מצות עשה מדרבנן. אבל באמת זה אינו, בדבדון דידן, לפי מה שכתב הפרי מגדים, כל עקרו של הנשיאת כפים הוא רק מדרבנן בעלמא, דהרי אין כאן שום ישראל האומר לו לברכו וימה הכתיב אמור להם ותרגום אנקלוס, כד ימירין לתון, הוא נק כד ימירין ישראל, או אפלו הפקרא כהן בשליחות ישראל שיהיה שם, מה שאין כן כאן שכלם כהנים והכהן הוא הפקרא. ומכל מקום אכתי צריך עיון:

משנה ברורה

וכו'. דאף על גב דקנא לן לעיל בסעיף א דנשיאת כפים בעשרה והכהנים מן המניין, ונמצא שאין כאן עשרה עונים ואפלו הכי שפיר דמי, שאני התם דכיון דעקר ברכת כהנים על ישראל נאמרה, חשיבי אפלו בפחות מעשרה, ² ואפלו יש שם רק ישראל אחת, כלם עולים לדוכן ומברכין לישראל זה, מה שאין כן בנדון דידן שכלם כהנים, לא חשיבי לברכס לחודיהו אלא אם כן יש עשרה שיקבלו הברכה ויענו אמן: **כו (קב) אין לומר וכו'.** דכלום יש עבד שמברכין אותו ואינו מאזין: **(קג) שלא לאמרם.** וכן פתבו האחרונים דכן עקר. וכתבו המגן אברהם והש"י, דהאומרן יאמר בשעה ששליח צבור מקרא לפני הכהנים, ואלהיה רבה מגמגם גם בזה, עין שם, וכן הנהיג הגר"א שלא לאמרן (מעשה רב). ומכל שכן שיש לזהר שלא לומר הפסוקים בקול, כמו שעושים ההמון, ובפרט מה שחוזרין המלות מתבת יברכך ולהלן, וזהו טעות, שלא נזכר בשום מקום מנהג זה (אלהיה רבה): **כז (קד) כהן אינו וכו'.** לשון הגמרא, שלא יאמר הואיל ונתנה תורה רשות לברך, אוסיה ברכה אחת משלי, כגון ה' אלהי אבותיכם יסף עליכם ככם אסף פעמים וגו', תלמוד לומר, לא תספו. ומסיק שם הגמרא, דאפלו כבר סיס כל ברכותיו גם כן עובר בלאו, וכל שכן אם הוסיפה באמצע הברכות. ודוקא להוסיף פסוק אחר אסור, אבל לומר ברכת כהנים כמה פעמים אינו משום כל תוסית, דלא שיהי כל תוסית בעשית המצוה שתי פעמים (אחרונים): **(קה) ואם הוסיף וכו'.** והוא הדין אם גרע מהברכות, עובר משום כל תגרע: **כח (קו) יכול לשא את כפיו.** כנ"ל, דליקא כל תוסית בעשית המצוה שתי פעמים. ומכל מקום ³ חייבא ליכא עליו, כיון שכבר נשא כפיו ביום זה, וכנ"ל בסעיף ג. ועין לעיל במשנה ברורה סעיף קטן יא, דאף על גב דאינו מחייב לשא כפיו כמה פעמים ביום אחד, מכל מקום כל פעם שנשא כפיו ⁴ הוא מברך אשר קדשנו בקדשנו וכו' וצוננו וכו'. כהן המתפלל שמונה עשרה אם אין שם כהן אחר בבית הכנסת צריך להפסיק ⁵ ולעלות לדוכן כדי שלא תבטל הנשיאת כפים, ואחר שיגמר הנשיאת כפים ירד מהדוכן ויגמור תפלתו, ואם יש שם כהן אחר, אינו פוסק מתפלתו, אם לא שאמרו לו עלה לדוכן או טל ידיו, דאז אפלו יש שם כהנים אחרים ⁶ צריך להפסיק ולעלות. וכל מקום דמפסיק בתוך התפלה כדי לעלות לדוכן, צריך לעקר רגליו וקצת בתוך התפלה כשאומר השליח צבור רצה, אבל אם לא עקר רגליו כשאומר השליח צבור רצה אפלו באמרו לו עלה, דאף על גב דתפלה דרבנן היא, מכל מקום אפשר דהעמידו חכמים דבריהם אפלו במקום עשה, וכן דעת הגאון יעב"ץ בסדורו, שלא להפסיק באמצע התפלה לנשיאת כפים כשעומד בברכה אחרת, אם לא שהגיע בתפלתו למקום ברכת כהנים, שאז דעתו שמתר לו לעקר רגליו ולעלות לדוכן, שבמקום זה לא מקרי הפסק, שהוא מעין שים שלום (הנהה כשמשער בתוך התפלה שאני אז לאותו מקום כשנה עם השליח צבור, צריך לזהר לעקר רגליו קצת לצד הדוכן בעת שמתחיל השליח צבור רצה, וכמו שכתבנו למעלה), וגם זה דוקא אם הוא מבטח שלא תטרף דעתו ויחזר לתפלתו, ובלאו הכי אסור בכל גווי להפסיק בתפלה, וזהו תכן דבריו שם, עין שם: **כט (קז) נושא כפיו.** ואם רואה שכשיעלה לדוכן יעבר זמן התפלה, ילך לחצר בית הכנסת ויתפלה שם, אבל אם אמרו לו קדם רצה עלה צריך

שער הביזון

מגדים כסימן זה: פג. דוקא אם מבטח לו שיחזרו לתפלתו, ואם אין מבטח, לא יפסיק, כמו בשליח צבור, ואם אמרו לו קדם רצה עלה, צריך לעלות, דעובר בעשה (פרי מגדים): פד. ואפלו אין מבטח צריך להפסיק ולעלות אם אמרו לו, משום דעובר בעשה אם אינו עלה (דהר החיים):

פ. אחרונים: **כח פא.** ואפלו באותו צבור גופא שנושאין כפים בשתיים ומוסף בשבת ויום טוב, מכל מקום לית עליו חיובא מן התורה לעלות בכל פעם, ואף על פי כן לענין ברכה שישט צריך לברך בכל פעם, ואין פוצה פה ומצטפף, עין שם בתשובת מהר"ם מיין סימן יב: **כב.** פרי

רבי עקיבא איגר אורח חיים סימן קכח

משא"כ בס"א דעונים. לא ידעתי הכרח לזה דהא בס"א מיירי לענין דאין נושאים כפים בפחות מ'. והיינו דבכה"נ צריך עשרה. ובזה הכהנים ממנין עשרה. דאף דאז ישראל העונים אינם עשרה. מ"מ הא זה לא מעכב דהא בהכ"נ שכולם כהנים ואין שם אלא י' דכול' עולין אף דלמטה ליכא עשרה. אבל מ"מ י"ל אם יש ישראלים בפחות מ' ישארו איזה כהנים למטה לצרף עם הישראלים שיהיה עשרה עונים והכהנים היתרים יעלו. ואין שם ראייה דעונים ישראלים דחשיבי יותר מכהנים וע' באר שבע שכ' ג"כ בפשיטות. דאין חלוק בין עונים ישראלים לכהנים. אלא דהניח בצ"ע מההיא דס"א ובעניי איני רואה שום קושיא בזה וצ"ע:

באר שבע מסכת סוטה דף לח עמוד א

הא דלא אשתייר בי עשרה. מכאן היה נ"ל לפרש הא דתנן בפרק הקורא את המגלה עומד (מגילה כג, ב) אין נושאים את כפיהם פחות מעשרה, רצה לומר מעשרה ישראל מלבד הכהנים. אלא שהרמב"ם (הל' תפלה פט"ו ה"ט) כתב שהכהנים מן המנין, ואיני יודע מאי שנא אם כולם הם כהנים ואין ביניהם ישראלים, דלא חשיבי לברכת כהנים לחודייהו לענות אמן אלא אם כן העונים הם עשרה, ולמה לא יהיה הדין ג"כ אם העונים הם ישראלים. וכי תימא דטעמא שהכהנים הם מן המנין משום דכהנים בכלל ברכה, א"כ למה לא חשיבי לברכת כהנים לחודייהו לענות אמן אפילו אינם עשרה: